

Спасів Наталія Ярославівна
к.е.н., доцент, завідувач кафедри економіки і управління виробництвом
Тернопільського комерційного інституту, доцент кафедри фінансів
Мартинюк Василь Федорович
к.е.н., доцент, ректор Тернопільського комерційного інституту, доцент
кафедри економіки і управління виробництвом

Екстерналії виконання Державного бюджету за доходами і видатками по Івано-Франківській області

Анотація

У статті проведено аналіз виконання доходів та видатків Державного бюджету по Івано-Франківській області, висвітлено основні напрямки покращення формування дохідної та видаткової частин Державного бюджету по Івано-Франківській області в умовах перманентних кризових явищ, сформовано низку пропозицій щодо оптимізації виконання показників Державного бюджету по Івано-Франківській області шляхом реформування діяльності територіальних органів Державної казначейської служби України.

Ключові слова: бюджет, Державний бюджет, місцевий бюджет, доходи бюджету, видатки бюджету, статті бюджету, фінансове вирівнювання.

Spasiv Natalia

Ph.D., Associate Professor, Head of Department of Economics and Production Management
Ternopil Commercial Institute, Associate Professor of Finance

Martyniuk Vasily

Ph.D., associate professor, rector of Ternopil Commercial Institute, Associate Professor of
Economics and Production Management Ph.D., associate professor, assistant professor of finance

Externalities execution of the state budget revenues and expenditures in Ivano-Frankivsk

Annotation

This paper analyzes the performance of revenues and expenditures of the State Budget in Ivano-Frankivsk region, highlights the key areas to improve the revenue and expenditure of the state budget in Ivano-Frankivsk region in a permanent crisis, generated a number of suggestions on how to optimize performance of the State budget in Ivano-Frankivsk region through reform of the territorial bodies of the State treasury Service of Ukraine.

Keywords: budget, state budget, local budget, revenues, expenditures, spending, financial equalization.

Спасив Наталья Ярославовна

к.э.н., доцент, заведующая кафедрой экономики и управления производством
Тернопольского коммерческого института, доцент кафедры финансов

Мартынюк Василий Федорович

к.э.н., доцент, ректор Тернопольского коммерческого института, доцент кафедры
экономики и управления производством

Экстерналии выполнения Государственного бюджета по доходам и расходам по Ивано-Франковской области

Аннотация

В статье проведен анализ выполнения доходов и расходов Государственного бюджета по Ивано-Франковской области, отражены основные направления улучшения формирования доходной и расходной частей Государственного бюджета по Ивано-Франковской области в условиях перманентных кризисных явлений, сформирован ряд предложений по оптимизации выполнения показателей Государственного бюджета по Ивано Франковской области путем реформирования деятельности территориальных органов Государственной казначейской службы Украины.

Ключевые слова: бюджет, государственный бюджет, местный бюджет, доходы бюджета, расходы бюджета, статьи бюджета, финансовое выравнивание.

Постановка проблеми. В сучасних, кризових для вітчизняної економіки, умовах забезпечення соціально-економічного розвитку держави й адміністративно-територіальних одиниць є прерогативою фінансової політики, оскільки ефективне формування доходів бюджетів різних рівнів та раціональний розподіл видатків є основою національного добробуту та фундаментальною підвалиною подолання усіх дестабілізаційних тенденцій глобального та локального масштабів. Беззаперечну роль у даних процесах відіграють фінансові служби, які здійснюють забезпечення територіальних одиниць фінансовими ресурсами для виконання усіх повноважень органами державної та місцевої влади. Значна роль у даному контексті належить органам Державної казначейської служби України. Адже, органи Державної казначейської служби України здійснюють касове виконання Державного і місцевих бюджетів за доходами і видатками, сприяють оптимальному фінансовому управлінню державними ресурсами шляхом забезпечення своєчасного отримання бюджетними установами необхідних ресурсів для успішного функціонування державних служб при одночасному зменшенні видатків на державне фінансування, що в цілому забезпечує ефективну діяльність бюджетної системи у розрізі функціонування її ланок.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика виконання бюджету держави та напрями нарощування її дохідної та видаткової бази перебували в центрі уваги визначних зарубіжних представників фінансової науки: Дж. Б'юкенена, А. Вагнера, К. Ерроу, Дж. М. Кейнса, В. Лебедева, Е. Ліндаля, П. Самуельсона, А. Сміта, М. Сперанського, Дж. Стігліца, В. Танзі, А. Улюкаєва, М. Ходорович. Одночасно дані проблеми досліджували і

вітчизняні вчені: В. Андрущенко, В. Базилевич, М. Барановський, Й. Бескид, М. Білик, С. Буковинський, С. Булгакова, О. Василик, В. Геєць, В. Глущенко, А. Грищенко, А. Даниленко, Я. Дьяченко, А. Єпіфанов, О. Кириленко, О. Ковалюк, М. Крупка, І. Луніна, С. Науменкова, В. Опарін, Г. П'ятаченко, К. Павлюк, Д. Полозенко, І. Сало, С. Слухай, А. Соколовська, В. Федосов, І. Чугунов, Л. Шаблиста, С. Юрій та інших.

Проте, слід зауважити, що наукові праці перелічених вчених та проблематика, висвітлена у них, хоча й носять глобальний характер, проте потребують подальшого дослідження та вивчення.

Враховуючи зазначене, **метою статті** є комплексне дослідження тенденцій виконання Державного бюджету за доходами і видатками по Івано-Франківській області, яка на тлі перманентних кризових явищ демонструє високі показники економічного розвитку.

Виклад основного матеріалу. Дослідження проблем формування дохідної та видаткової частин Державного бюджету по Івано-Франківській області викликає інтерес, насамперед тому, що саме бюджет характеризує рівень економічного розвитку країни, і завдяки правильному здійсненню бюджетного процесу забезпечується економічна і соціальна стабільність та належний життєвий рівень населення. Через Державний бюджет органи державної виконавчої влади здійснюють реалізацію державної внутрішньої і зовнішньої політики, державне регулювання і стимулювання економіки, фінансування соціальної політики з врахуванням довгострокових інтересів країни. Візією формування бюджету національної економіки виступає визначення джерел і сум надходжень коштів до нього, державних видатків та шляхів покриття дефіциту бюджету, а ідеологією виконання є підтримка ринкової рівноваги і стимулювання розвитку галузей національної економіки.

В контексті вищезазначеного, розглянемо особливості виконання дохідної частини Державного бюджету по Івано-Франківській області за 2011-2013 рр. (табл. 1).

Як ілюструють дані таблиці 1, по загальному фонду спостерігаються наступні тенденції:

- податкові надходження мають тенденцію до зниження в 2012 році, темпи приросту -16,56%, а в 2013 році вони зростають на 16,76% у порівнянні з попереднім роком і складають 3296041,8 тис. грн.

- у 2012 році неподаткові надходження зростають на 13,74% і становлять 89874,7 тис. грн., а в 2013 році темп приросту їх складає 96% у порівнянні з попереднім роком.

- доходи від операцій з капіталом в 2012 році знижуються на 4133,1 тис. грн., темпи приросту складають тільки -50,36%, а в 2013 році даний показник дещо зростає - 55,22% і становить 6323,4 тис. грн.

Таблиця 1

Динаміка виконання Державного бюджету за доходами по Івано-Франківській області у 2011-2013 рр.

Показники	Загальний фонд						
	2011 р.	2012 р.	2013 р.	Абсолютні відхилення		Темп приросту	
	надійшло	надійшло	надійшло	2012-2011	2013-2012	2012/ 2011	2013/ 2012
	тис. грн.	тис. грн.	тис. грн.	тис. грн.	тис. грн.	%	%
1. Податкові надходження	3382967,5	2822805,1	3296041,8	-560162,4	473236,7	-16,56	16,76
2. Неподаткові надходження	79017,1	89874,7	176153,5	10857,6	86278,8	13,74	96,00
3. Доходи від операцій з капіталом	8207	4073,9	6323,4	-4133,1	2249,5	-50,36	55,22
Всього доходів загального фонду	3470191,6	2916753,7	3478518,7	-553437,9	561765	-15,95	19,26
Види надходжень	Спеціальний фонд						
1. Податкові надходження	159740,7	92631,4	127319	-67109,3	34687,6	-42,01	37,45
2. Неподаткові надходження	436236,4	422982,4	407238,7	-13254	-15743,7	-3,04	-3,72
3. Доходи від операцій з капіталом	0	0	0	0	0	-	-
4. Офіційні трансферти	7352,9	7629,2	8391,2	276,3	762	3,76	9,99
5. Цільові фонди	945,8	961,8	860,8	16	-101	1,69	-10,50

Всього доходів спеціального фонду	604275,8	524204,8	543809,7	-80071	19604,9	-13,25	3,74
Всього доходів Державного бюджету	4074467,4	3440958,5	4022328,4	-633508,9	581369,9	-15,55	16,90

Доходи по загальному фонду за 2011 рік складають 3470191,6 тис. грн., в 2012 році вони зменшуються на 553437,9 тис. грн. і становлять 2916753,7 тис. грн. В 2013 році доходи по загальному фонду Державного бюджету по Івано-Франківській області зростають із темпом приросту 19,26% і їх сума відповідно – 3478518,7 тис. грн. Як свідчить проведений аналіз, домінуючою статтею є податкові надходження, проте впродовж досліджуваного періоду вони ілюструють низькі темпи нарощування.

В той же час спеціальний фонд характеризується такими обсягами доходів:

- у 2012 році податкові надходження знижуються, темп приросту порівняно із 2011 р. складає -42,01%, а в 2013 році вони зростають на 37,45% у порівнянні з попереднім роком і складають 127319 тис. грн.

- неподаткові надходження в 2012 році зменшуються на 3,04% і становлять 422982,4 тис. грн., в 2013 році вони знижуються ще на 3,72% у порівнянні з попереднім роком.

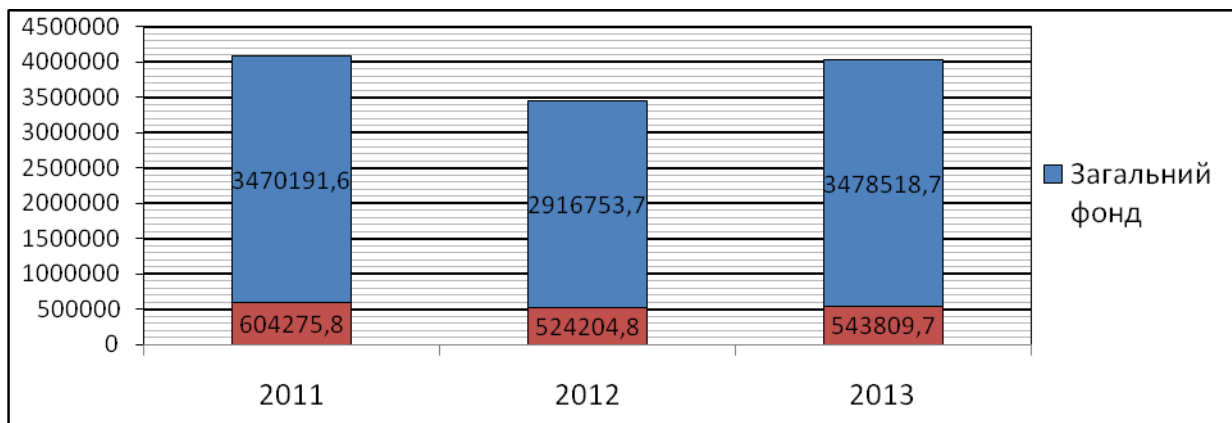
- офіційні трансферти в 2012 році становлять 7629,2 тис. грн., (темپ приросту у порівнянні з 2011 роком 3,76%). В 2013 році офіційні трансферти зростають на 9,99% і становлять 8391,2 тис. грн.

Всього доходів по спеціальному фонду в 2011 році сформовано у розмірі 604275,8 тис. грн., в 2012 році вони скорочуються на 80071 тис. грн. і становлять 524204,8 тис. грн. В 2013 році доходи по спеціальному фонду Державного бюджету зростають на 19604 тис. грн. з темпом приросту 3,74% і їх сума, відповідно, становлять 543809,7 тис. грн.

В контексті дослідження зазначимо, що домінуючими джерелами доходів Державного бюджету по Івано-Франківській області упродовж досліджуваного періоду по загальному і спеціальному фонді є податкові та неподаткові надходження.

Загальна сума фактичних доходів Державного бюджету по Івано-Франківській області в 2011 році становить 4074467,4 тис. грн. , у 2012 році знижується на 633508,9 тис. грн. з темпом приросту -15,55%, а у 2013 році знову зростає на 16,9% і складає 4022328,4 тис. грн. Динаміку доходів Державного бюджету по Івано-Франківській області в розрізі загального та спеціального фондів ілюструє рис. 1.

Отже, проведений аналіз дозволяє констатувати про нарощування доходів державного бюджету по Івано-Франківській області, проте незначними темпами та не за всіма статтями, що аж ніяк не є стимулом до економічного розвитку держави. Така ситуація зумовлена не тільки внутрішніми чинниками в частині зниження зовнішньоторговельного балансу; зростання боргів, що потребують виплати найближчим часом; нерегульоване газове питання та невизначена політична ситуація, а й зовнішніми - станом світових ринків, що зумовлено передусім поглибленням боргової кризи в Єврозоні (Греція, Італія, Іспанія); погіршенням оцінок зростання світової економіки та кон'юнктури на світових товарних ринках (у тому числі на метали, зерно).

Рис.1. Динаміка виконання Державного бюджету за доходами по Івано-Франківській області у 2011-2013 рр.

Окрім цього на фоні розгортання кризових явищ у світі міжнародними фінансовими організаціями, зокрема Міжнародним валютним фондом (МВФ), було знижено оцінки розвитку світової економіки у 2012 р. (з 4,5% у червні до 4% у жовтні) та держав Єврозони (з 1,7 до 1,1%). При цьому

зважаючи на подальше зниження ділової активності у зв'язку з фінансово-борговою кризою в Євразії та загальною турбулентністю на світових фінансових ринках МВФ анонсував подальший перегляд прогнозу зростання світової економіки на 2013 рік у бік погіршення, що не може не позначитися на розвитку та діловій активності України.

Враховуючи вищеописані тенденції, зміцнення дохідної бази державного бюджету, спираючись на вітчизняні та світові реалії, повинно здійснюватись шляхом врахування:

- прогнозів розвитку світових економік та стану ринку капіталів;
- вітчизняних змін законодавчої бази з питань формування доходів;
- засад фіскального регулювання;
- показників бюджетного планування як основи бюджетного механізму, що дозволить зміцнити дохідну базу і підвищити макропоказники економічного становища України.

Це, на наш погляд, повинно сформувати ефективну систему бюджетних доходів держави, орієнтовану на стимулювання економічного зростання, забезпечити реалізацію пріоритетів економічної і соціальної політики, а також орієнтувати бюджетні кошти на досягнення кінцевих соціально-економічних результатів з метою створення умов для інвестиційної та інноваційної діяльності. Розглянемо, чи сподівання на такі позитивні макрозрушення оправдалися. Отже, проаналізуємо стан виконання Державного бюджету за видатками по Івано-Франківській області (табл. 2).

Видатки на загальнодержавні функції в 2011 році склали 695414,6 тис. грн. В 2012 році дещо зросли до 740471,8 тис. грн. з темпом приросту 6,48%. У 2013 році видатки на загальнодержавні функції також збільшились аж на 22,5% і становили 907087,1 тис. грн., що є звичною практикою, оскільки апарат управління, незважаючи на будь-які масштаби кризових явищ, нарощує власне фінансове забезпечення, недофінансовуючи важливі соціальні та економічні видатки.

Видатки на оборону за 2011 рік становили 387326,4 тис. грн., у 2012 році вони зросли тільки на 3,04% і склали 399088,4 тис. грн., а в 2013 році вже почали різко знижуватись з темпом приросту -11,62% і під кінець року склали 352728,93 тис. грн.

Таблиця 2

Динаміка виконання Державного бюджету за видатками по Івано-Франківській області у 2011-2013 рр.

Функціональна класифікація	Загальний фонд						
	2011	2012	2013	Абсолютні відхилення		Темп приросту	
	надійшло	надійшло	надійшло	2012-2011	2013-2012	2012/2011	2013/2012
	тис. грн.	тис. грн.	тис. грн.	тис. грн.	тис. грн.	%	%
Загальнодержавні функції	695414,6	740471,8	907087,1	45057,2	166615,3	6,5	22,5
Оборона	387326,4	399088,4	352728,9	11762,0	-46359,5	3,0	-11,6
Громадський порядок, безпека та судова влада	753374,8	845970,2	881857,0	92595,4	35886,8	12,3	4,2
Економічна діяльність	1223649,4	1316110,8	1215305,6	92461,4	-100805,2	7,6	-7,7
Охорона навколишнього природного середовища	74413,2	75858,4	66590,4	1445,2	-9268,0	1,9	-12,2
Житлово-комунальне господарство	29771,9	15102,3	9877,4	-14669,6	-5224,9	-49,3	-34,6
Охорона здоров'я	260000,0	250531,5	275041,9	-9468,5	24510,4	-3,6	9,8
Духовний та фізичний розвиток	81759,5	99239,8	117415,7	17480,3	18175,9	21,4	18,3
Освіта	623148,5	733151,9	873333,8	110003,4	140181,9	17,7	19,1
Соціальний захист та соціальне забезпечення	1201910,8	1727862,7	1880490,9	525951,9	152628,2	43,8	8,8
Кредитування за вирахуванням погашення	62838,5	93022,0	101486,3	30183,5	8464,3	48,0	9,1
Всього видатків до загального фонду	5393607,6	6296409,8	6681215,1	902802,2	384805,3	16,7	6,1
Функціональна класифікація	Спеціальний фонд						
Загальнодержавні функції	41003,1	57993,0	36528,1	16989,9	-21464,9	41,4	-37,0
Оборона	22837,6	31256,2	14204,3	8418,6	-17051,9	36,9	-54,6
Громадський порядок, безпека та судова влада	44420,6	66255,6	35512,1	21835,0	-30743,4	49,2	-46,4
Економічна діяльність	72149,0	103076,5	48940,0	30927,5	-54136,5	42,9	-52,5

Охорона навколишнього природного середовища	4387,6	5941,2	2681,6	1553,6	-3259,6	35,4	-54,9
Житлово-комунальне господарство	1755,4	1182,8	397,8	-572,6	-785,0	-32,6	-66,4

Продовження табл. 2

Охорона здоров'я	15330,2	19621,4	11075,9	4291,2	-8545,5	28,0	-43,6
Духовний та фізичний розвиток	4820,7	7772,4	4728,3	2951,6	-3044,1	61,2	-39,2
Освіта	36742,2	57419,7	35168,9	20677,6	-22250,9	56,3	-38,8
Соціальний захист та соціальне забезпечення	70867,2	135324,5	75726,8	64457,3	-59597,7	91,0	-44,0
Кредитування за вирахуванням погашення	3705,1	7285,4	4086,8	3580,3	-3198,6	96,6	-43,9
Всього видатків до спеціального фонду	318018,7	493128,7	269050,5	175110,0	-224078,2	55,1	-45,4
Всього видатків державного бюджету	5711626,3	6789538,5	6950265,6	1077912,2	160727,1	18,9	2,4

Видатки на громадський порядок, безпеку та судову владу мали тенденцію до зростання протягом всього досліджуваного періоду. Так, в 2012 році зросли на 12,29% а в 2013 році на 4,24% у порівнянні з попереднім роком і склали 881857 тис. грн., що є також неоправданою практикою, оскільки значне фінансове забезпечення судової гілки влади не дало жодного позитивного результату щодо легітимності та прозорості її діяльності.

Видатки на економічну діяльність в 2011 році були на рівні 1223649,4 тис. грн., в 2012 році вони зросли на 7,56% і становили 1316110,8 тис. грн., а в 2013 році мали тенденцію до зменшення з темпом приросту -7,66% і склали 1215305,6 тис. грн., що дозволяє констатувати про незацікавленість держави в нарощуванні економічного потенціалу.

Видатки на охорону навколишнього природного середовища в 2012 році зросли тільки на 1,94% та склали 75858,4 тис. грн. в 2013 році вони знизились аж на 12,22%, або на 9268 тис. грн. і становили 66590,4 тис. грн.

Видатки на житлово-комунальне господарство в 2011 році склали 29771,9 тис. грн., у 2012 році вони знизились на 49,27% і склали 15102,3 тис. грн. В 2013 році ці видатки також знижувались з темпом приросту -34,6% і

становили 9877,4 тис. грн., що є неприйнятною практикою, оскільки саме ЖКГ потребує значних капіталовкладень з метою реформування та відповідності до постійно зростаючих тарифів.

Видатки на охорону здоров'я в 2011 році були на рівні 260000 тис. грн. В 2012 році вони дещо знизились на 3,64% і склали 250531,5 тис. грн. А в 2013 році вони зросли з темпом приросту 9,78% і склали 275041,9 тис. грн. Аналогічну тенденцію демонструють видатки на духовний та фізичний розвиток в 2011 році склали 81759,5 тис. грн. У 2012 році ці видатки зросли на 21,38%, а в 2013 році на 18,32% від попереднього року і на кінець 2013 року становили 117415,7 тис. грн., що в цілому можна охарактеризувати як позитивний аспект фінансової політики держави.

Видатки на освіту мали тенденцію до зростання протягом всього досліджуваного періоду. Так, в 2012 році темп приросту склав 17,65%, у 2013 році – 19,12%, що у підсумку становило 873333,8 тис. грн.

Видатки на соціальний захист та соціальне забезпечення в 2011 році склали 1201910,8 тис. грн. За 2012 рік вони зросли на 525951,9 тис. грн., або на 43,76%. У 2013 році було зростання на 8,83% (1880490,9 тис. грн.).

Видатки на кредитування у 2011 році склали 62838,5 тис. грн. За 2012 рік вони зросли на 48,03% (93022 тис. грн.) у 2013 році було незначне зростання на 9,1%, або на 8464,3 тис. грн., що в кінцевому результаті склало 101486,3 тис. грн.

В цілому сума видатків Державного бюджету по загальному фонду на 2011 рік становила 5393607,6 тис. грн. В 2012 році видатки зросли на 16,74% та склали 6296409,8 тис. грн. За 2013 рік був їх незначний ріст на 6,11%, що у підсумку становило 6681215,1 тис. грн.

Розглянувши динаміку видатків Державного бюджету по Івано-Франківській області за загальним фондом, перейдемо до аналізу динаміки по спеціальному фонду.

Видатки на загальнодержавні функції в 2011 році склали 41003,1 тис. грн. В 2012 році вони зросли на 41,44% і склали 57993 тис. грн. У 2013 році

видатки на загальнодержавні функції мали тенденцію до зниження, з темпом приросту -37,01% і становили 36528,1 тис. грн.

Видатки на оборону за 2011 рік були на рівні 22837,6 тис. грн., у 2012 році вони зросли на 36,86% і склали 31256,2 тис. грн., а в 2013 році вже почали різко падати з темпом приросту -54,56% і під кінець року склали 14204,3 тис. грн.

В свою чергу, видатки на громадський порядок, безпеку та судову владу у 2011 році склали 44420,6 тис. грн., в 2012 році зросли на 49,16% і склали 66255,6 тис. грн., а в 2013 році знизились на 46,4% у порівнянні з попереднім роком і становили 21835 тис. грн.

Видатки на економічну діяльність в 2011 році були на рівні 72149 тис. грн., в 2012 році вони зросли на 42,87% і становили 103076,5 тис. грн., а в 2013 році мали тенденцію до зменшення з темпом приросту -52,52% і склали 48940 тис. грн.

Видатки на охорону навколишнього природного середовища в 2012 році зросли на 35,41% та склали 5941,2 тис. грн. в 2013 році вони знизились аж на 54,86%, або на 3259,6 тис. грн. і становили 2681,6 тис. грн.

Видатки на житлово-комунальне господарство в 2011 році склали 1755,4 тис. грн., у 2012 році вони знизились на 32,62% і склали 1182,8 тис. грн. В 2013 році ці видатки також знижувались з темпом приросту -66,37% і становили 397,8 тис. грн.

Видатки на охорону здоров'я в 2011 році були на рівні 15330,2 тис. грн. В 2012 році вони збільшились на 27,99% і склали 19621,4 тис. грн. А в 2013 році вони зменшились з темпом приросту -43,55% і склали 11075,9 тис. грн.

Видатки на духовний та фізичний розвиток в 2011 році склали 4820,7 тис. грн. У 2012 році ці видатки зросли на 61,23%, а в 2013 році знизились на 39,17% від попереднього року і на кінець 2013 року становили 4728,3 тис. грн.

Видатки на освіту в 2011 році були на рівні 36742,2, в 2012 році темп приросту склав 56,28%, у 2013 році видатки на освіту почали зменшуватись і

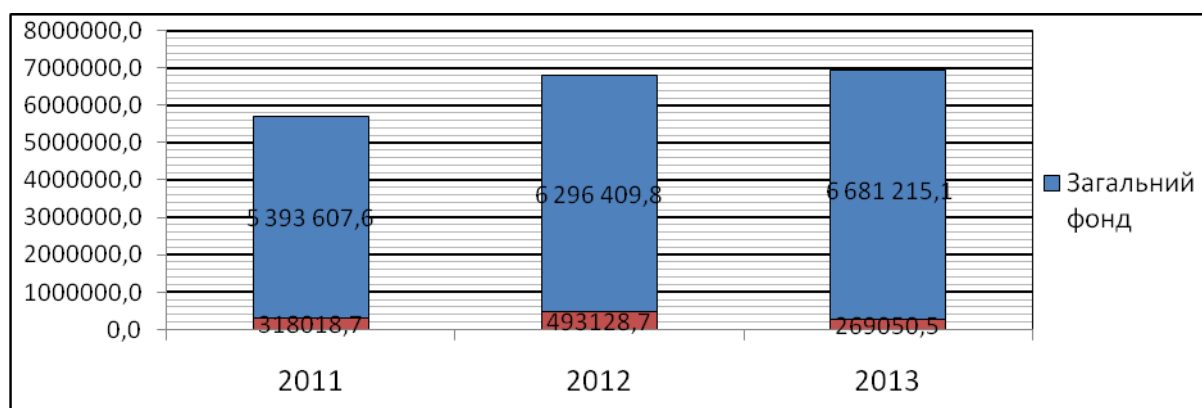
до кінця року темп росту становив -38,75%, що у підсумку становило 35168,9 тис. грн.

Видатки на соціальний захист та соціальне забезпечення в 2011 році склали 70867,2 тис. грн. За 2012 рік вони зросли аж на 64457,3 тис. грн., або на 90,95%. У 2013 році було зниження на 44,04% і видатки на соціальний захист склали 75726,8 тис. грн.

Видатки на кредитування у 2011 році склали 3705,1 тис. грн. За 2012 рік вони зросли на 96,63% і зупинились на рівні 7285,4 тис. грн. у 2013 році почали стрімко падати з темпом приросту -43,9%, що в кінцевому результаті становило 4086,8 тис. грн.

По спеціальному фонду підсумок на 2011 рік становив 318018 тис. грн. В 2012 році видатки зросли на 55,06% (493128,7 тис. грн.). У 2013 р. видатки по спеціальному фонду зменшились на 45,44%, що у підсумку становило 269050,5 тис. грн. і є свідченням недалекоглядної та непродуманої фінансової та бюджетної політики, яка непоправно може відобразитись на економічному та соціальному розвитку.

Загальна динаміка видатків по Івано-Франківській області за 2011-2013 роки в розрізі загального та спеціального фонду подана на рисунку 2.

Рис. 2. Динаміка виконання Державного бюджету за видатками по Івано-Франківській області у 2011-2013 рр.

Отже, динаміка виконання Державного бюджету за видатками по Івано-Франківській області протягом досліджуваного періоду мала тенденцію до зростання. Так у 2011 році видатки становили 5711626,3 тис.

грн. У 2012 році вони зросли на 18,87% і склали 6789538,5 тис. грн. А за 2013 рік було невелике зростання на 2,37% у порівнянні з попереднім роком (6950265,6 тис. грн.), що не можна вважати позитивною тенденцією на тлі недовиконання таких важливих видаткових статей як видатки на освіту, житлово-комунальну сферу та охорону здоров'я.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Результати проведеного аналізу дозволяють встановити наступні тенденції щодо виконання Державного бюджету за доходами та видатками по Івано-Франківській області у 2011-2013 рр., зокрема в частині доходів:

- за загальним фондом спостерігається домінування податкових надходжень на користь податку на прибуток підприємств, ПДВ та акцизного податку, проте із значним зменшенням їх обсягу у 2013 р. порівняно із 2011 р. у 0,9 раза. Це дозволяє стверджувати, що прийняття Податкового кодексу не відіграло належної фіскальної ролі в процесі формування доходів бюджету;

- за спеціальним фондом превалюють неподаткові надходження у вигляді зборів на обов'язкове державне пенсійне страхування з окремих видів господарських операцій, зокрема відчуження легкових автомобілів (3% вартості), користування та надання послуг стільникового рухомого зв'язку (7,5% вартості послуг), операцій із купівлі-продажу нерухомого майна (1% його вартості), торгівлі ювелірними виробами із золота (крім обручок), платини і дорогоцінного каміння (5% вартості виробу), однак із стійкою тенденцією до зниження у 2013 р. у 1,1 раза порівняно із 2011 р., що зумовлено стагнацією ринку нерухомості та низьким попитом на дорогоцінні метали і каміння внаслідок рецесії національної економіки;

В частині виконання видаткових статей Державного бюджету по Івано-Франківській області спостерігаються наступні тенденції:

- нарощування фінансування загальнодержавних функцій у 1,3 раза упродовж 2011-2013 рр., що є неприпустимим з огляду на рецесійні процеси

в економіці та неможливість доволі часто фінансувати навіть захищені статті бюджету;

- різке зниження видатків на ЖКГ як по загальному (в 3 рази), так і по спеціальному фондах (в 4,4 раза) впродовж досліджуваного періоду, що ставить в «глухий кут» і без того доведену до краху вітчизняну сферу надання житлово-комунальних послуг та є однозначним сигналом до її реформування в бік створення об'єднань співвласників багатоквартирних будинків як єдиної альтернативи фінансування житлово-комунальних послуг;

- збільшення видатків на соціальний захист та соціальне забезпечення в 1,6 раза по загальному та 1,1 раза по спеціальному фондах у 2013 р. порівняно із 2011 р., що є позитивним явищем на тлі тотального дефіциту та економії фінансових ресурсів, однак, поряд із тим неефективним, зважаючи на рівень інфляції та значні коливання курсу національної валюти;

- незважаючи на зменшення у 2013 р. видатків на економічний розвиток, профінансовано у повному обсязі сільське господарство та дорожнє господарство, що є позитивним аспектом в світлі значної вартості кредитних ресурсів, які постійно змушені залучати дані господарства.

Виокремлені тенденції дозволяють ідентифікувати низку проблем, які є першочерговими щодо вирішення в контексті оптимізації фінансової та бюджетної політики, зокрема:

1) суперечливість та постійна зміна чинного вітчизняного законодавства, особливо Податкового кодексу, який у 2014 р. повинен знову доповнитись новими постулатами запропонованої урядом податкової реформи, що є необґрунтованим, оскільки створить неоправданий фіскальний тиск на суб'єкти господарювання;

2) неефективна структура доходів місцевих бюджетів, в якій найбільшу питому вагу займають податкові надходження в частині податку з доходів фізичних осіб та податку на землю, що не формує економічні стимули для нарощення дохідної бази, оскільки останній не виконує фіскальної функції

через проблеми ідентифікації об'єктів нерухомості, встановлення реальної бази оподаткування та недоліки в адмініструванні даного податку;

3) надмірна концентрація видатків «в руках» держави, що негативно позначається на економічному розвитку адміністративно-територіальних одиниць та першочергово вимагає реформування через призму децентралізації та фінансової самостійності;

4) неефективне управління фінансовими ресурсами на рівні держави, що проявляється в перманентному дотуванні підприємств нерентабельних галузей економіки;

5) непродумана боргова політика держави, за якої відповідно до критеріїв Бюджетного кодексу сума державного та гарантованого державою боргу не повинна перевищувати 60% ВВП (даний критерій збережено тільки в 2013 р).

Переконані, що наполеглива робота у даних напрямках та консолідація зусиль центральної та місцевої влади уможливить локалізацію висвітлених проблемних аспектів та забезпечать повне виконання дохідної та видаткової частин Державного бюджету по Івано-Франківській області.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бюджетний кодекс України від 8 липня 2010 р. №2456-VI (із змінами та доповненнями від 15.04.2014 № 1210-VII).
2. Податковий кодекс України від 2 груд. 2010 р. № 2755-VI // Офіційний вісник України. - 2010. - № 92. - Ст. 3248 (із змінами і доповненнями від 1.05.2014 №1166-18).
3. Положення про відділ видатків та обслуговування розпорядників коштів та інших клієнтів місцевих бюджетів затверджене Наказом Державної казначейської служби України 20.03.2013р № 145.
4. [Електронний ресурс]. – Режим доступу із [http://www. treasury.gov.ua](http://www.treasury.gov.ua). Звіт про виконання Державного бюджету за доходами по Івано-Франківській області на 1 січня 2012 року.
5. [Електронний ресурс]. – Режим доступу із [http://www. treasury.gov.ua](http://www.treasury.gov.ua). Звіт про виконання Державного бюджету за доходами по Івано-Франківській області на 1 січня 2013 року.
6. [Електронний ресурс]. – Режим доступу із [http://www. treasury.gov.ua](http://www.treasury.gov.ua). Звіт про виконання Державного бюджету за доходами по Івано-Франківській області на 1 січня 2014 року.
7. [Електронний ресурс]. – Режим доступу із [http://www. treasury.gov.ua](http://www.treasury.gov.ua). Звіт про виконання Державного бюджету за видатками по Івано-Франківській області на 1 січня 2012 року.
8. [Електронний ресурс]. – Режим доступу із [http://www. treasury.gov.ua](http://www.treasury.gov.ua). Звіт про виконання Державного бюджету за видатками по Івано-Франківській області на 1 січня 2013 року.
9. [Електронний ресурс]. – Режим доступу із [http://www. treasury.gov.ua](http://www.treasury.gov.ua). Звіт про виконання Державного бюджету за видатками по Івано-Франківській області станом на 1 січня 2014 року.